

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет фінансів та цифрових технологій

Кафедра публічних фінансів

Затверджено

Науково-методична рада ДПУ

протокол від «28» 03 2024 р. № 7

Голова НМР І. ШЕМЕЛИНЕЦЬ

**Робоча програма навчальної дисципліни
«ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА»**

для підготовки здобувачів вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня
денної та заочної форми навчання

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок»

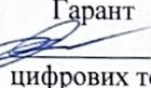
Освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Статус дисципліни: обов'язкова

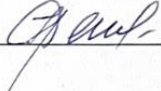
Ірпінь 2024

2
Робоча програма навчальної дисципліни «Фіскальна політика» складена на основі освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа та страхування» для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», затвердженої Вченою радою ДПУ «25» травня 2023 року (протокол № 12).

Укладач: Т. Коляда, к.е.н., с.н.с., доцент, доцент кафедри публічних фінансів

Гарант освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа та страхування»
 Ю. Коваленко, д.е.н., професор, професор кафедри фінансових ринків та цифрових технологій

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою публічних фінансів, протокол від «05» лютого 2024 № 10.

Завідувачка кафедри Н. Давиденко, д.е.н., професор

Розглянуто і схвалено на засіданні Вченої ради факультету фінансів та цифрових технологій, протокол від «13» лютого 2024 року № 7.

Голова Вченої ради факультету фінансів та цифрових технологій В. Корнєєв, д.е.н., професор

Завідувач навчально-методичного відділу І. Качур, к.б.н., доцент

Регістраційний № _____

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Передмова	4
2. Опис навчальної дисципліни	6
2.1. Компетентності і результати навчання	7
2.2. Пререквізити та постреквізити	7
2.3. Структура навчальної дисципліни	8
2.4. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення	15
3. Програма навчальної дисципліни	15
4. Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти	23
5. Засоби діагностики результатів навчання	29
6. Форми та питання поточного та підсумкового контролю	29
7. Рекомендована література	33

1. ПЕРЕДМОВА

Актуальність вивчення дисципліни «Фіскальна політика» викликана тим, що в умовах економічної нестабільності виникає потреба у вивченні особливостей процесу формування та реалізації фіскальної політики, використовуючи сучасні фінансові інструменти втручання держави у процеси розширеного відтворення, розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту задля забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни. При цьому необхідно враховувати, що процес формування та реалізації фіскальної політики, будучи об'єктивним за своєю суттю, значною мірою залежить від суб'єктивних дій та рішень політичних сил, що перебувають при владі.

За рахунок опанування сучасних методів та технологій прийняття управлінських рішень у фіскальній сфері виникає можливість вирішити найгостріші проблеми економічного і соціального життя держави та її регіонів, зокрема збалансування бюджету, скорочення бюджетного дефіциту та державного боргу, підвищення ефективності оподаткування та оптимізація видатків бюджету, врегулювання міжбюджетних відносин тощо.

Мета навчальної дисципліни.

Отримання здобувачами вищої освіти фундаментальних теоретичних знань і професійних компетентностей у сфері формування та реалізації фіскальної політики задля забезпечення сталого розвитку відповідно до стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку держави, здатних на високому професійному рівні здійснювати аналітичні дослідження, опанувати сучасні підходи до прийняття ефективних фінансових рішень у умовах ризику та невизначеності.

Завдання навчальної дисципліни.

- ознайомити здобувачів освіти із теоретико-правовими засадами формування та реалізації фіскальної політики держави;
- розкрити здобувачам освіти сутність фіскальної політики та інструментів її реалізації, що здатні забезпечувати макрофінансову стабільність в Україні;
- ознайомити здобувачів вищої освіти з інструментами реалізації регулюючого впливу фіскальної політики на темпи соціально-економічного розвитку держави;
- розкрити здобувачам освіти теоретичну та методичну бази, що необхідна для подальшого оволодіння практикою реалізації фіскальної політики держави;
- виробити у здобувачів освіти уміння, навички та компетенції щодо аналізу фінансових показників діяльності держави задля прийняття ефективних управлінських рішень стосовно забезпечення стійкості публічних фінансів.

Методи навчання.

Методи навчання – способи досягнення навчальної мети, система послідовних взаємодій викладача й здобувачів вищої освіти, які забезпечують засвоєння змісту.

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні, наочні, практичні методи – індуктивний та дедуктивний методи;
- творчі, проблемно-пошукові методи;
- індивідуально-консультаційна робота під керівництвом викладача, самостійна робота.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: метод стимулювання обов'язку та відповідальності.

Методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: метод усного контролю; письмовий контроль; тестові методи; контрольна перевірка; екзамен.

Форми навчання: денна і заочна.

Форма організації занять: навчальний процес здійснюється у таких формах, як класичні лекції, лекції-бесіди, лекції-консультації, тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання практичних завдань, тренінги, складання конспекту із завдань, що винесені на самостійну роботу, обговорення наукових публікацій тощо.

Організація поточного та підсумкового контролю знань.

Контрольні заходи включають в себе:

– поточний контроль знань, що здійснюється протягом семестру під час проведення семінарських, індивідуальних занять, а також самостійної роботи та є засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Проводиться у формі усного опитування, письмових тестів, вирішення практичних завдань, захисту індивідуальної роботи, експрес-опитування;

– модульний контроль знань, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Проводиться у формі модульної контрольної роботи – (колоквіум);

– підсумковий контроль знань: проводиться у формі екзамену з навчальної дисципліни «Фіскальна політика» в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом та графіком освітнього процесу.

Здобувач вищої освіти вважається допущеним до підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Фіскальна політика» (екзамену), якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом на семестр з цієї навчальної дисципліни.

2.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АФ, АФз

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність Освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Обов'язкова	
Модулів – 2	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		2-й	2-й
	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»	Лекції	
		26 год.	6 год.
		Семінарські	
		24 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		97 год.	138 год.
		Індивід.-консультац. робота	
3 год.	2 год.		
		Форма семестрового контролю: <i>екзамен</i>	

2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після вивчення курсу «Фіскальна політика» здобувачі вищої освіти повинні володіти такими компетентностями та результатами навчання:

ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Компетентності	Результати навчання
ЗК 1. Здатність застосовувати спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для виявлення і розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики, генерувати нові наукові ідеї на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.	ПРН01. Самостійно мислити, генерувати нові ідеї та гіпотези на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.
СК 2. Здатність до формулювання наукових задач та розробки стратегій їх розв'язання з можливістю інтеграції знань з різних наукових сфер та застосуванням системного підходу.	ПРН08. Самостійно формулювати наукові задачі та розробляти стратегії їхнього розв'язання шляхом інтеграції знань різних наукових сфер із застосуванням системного підходу.
СК 4. Здатність до виконання наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку на відповідному фаховому рівні, досягнення наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем.	ПРН13. Критично оцінювати сучасні економічні процеси в країні та за її межами, визначати тенденції глобальних змін у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
ФК 1. Здатність застосовувати інструменти грошово-кредитного регулювання, координації бюджетно-податкової та монетарної політики.	ПРН15. Самостійно виявляти та досліджувати актуальні мікро- та макроекономічні проблеми, визначати механізми їх вирішення з позицій фінансової політики держави.

2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ

Передумовами для вивчення дисципліни є вивчення таких дисциплін: «Студії з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку», «Методологія, організація та технологія наукових досліджень», «Філософія науки» та інші.

Знання, здобуті в результаті вивчення дисципліни будуть в подальшому використовуватись в процесі вивчення таких дисциплін як «Фінансова економіка та глобалістика», «Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях» та інші дисципліни.

2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА»

АФ

(код академічної групи)

денна форма навчання

Змістовні модулі	Кількість годин				
	Лекції	Семінари	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль 1 – 2 залікових кредитів (60 год.)					
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ (Теми 1 – 3)					
Тема 1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики	4	2	-	14	20
Тема 2. Сучасні моделі фіскальної політики держави	4	4	-	12	20
Тема 3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави	4	4	1	11	20
Всього по модулю 1	12	10	1	27	60
<i>Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)</i>					
Модуль 2 – 3 залікових кредитів (90 год.)					
Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ (Теми 4 – 8)					
Тема 4. Податки як інструмент фіскальної політики	2	2	-	12	16
Тема 5. Бюджетні видатки як інструмент фіскальної політики	4	4	-	12	20
Тема 6. Державний кредит як інструмент фіскальної політики	2	2	-	12	16
Тема 7. Політичні технології прийняття фінансових рішень	2	2	1	12	17
Тема 8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України	4	4	1	12	21
Всього по модулю 2	14	14	2	60	90
<i>Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)</i>					
<i>Форма підсумкового контролю – екзамен</i>					
Разом годин з курсу	26	24	3	97	150

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА»**

АФз

(код академічної групи)
заочна форма навчання

Змістовні модулі	Кількість годин				
	Лекції	Семінари	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль 1 – 2 залікових кредитів (60 год.)					
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ (Теми 1 – 3)					
Тема 1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики	2	2	-	16	20
Тема 2. Сучасні моделі фіскальної політики держави	-	-	-	20	20
Тема 3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави	-	-	1	19	20
Всього по модулю 1	2	2	1	55	60
<i>Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)</i>					
Модуль 2 – 3 залікових кредитів (90 год.)					
Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ (Теми 4 – 8)					
Тема 4. Податки як інструмент фіскальної політики	-	-	-	18	18
Тема 5. Бюджетні видатки як інструмент фіскальної політики	-	-	-	18	18
Тема 6. Державний кредит як інструмент фіскальної політики	-	-	-	18	18
Тема 7. Політичні технології прийняття фінансових рішень	2	-	1	15	18
Тема 8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України	2	2	-	14	18
Всього по модулю 2	4	2	1	83	90
<i>Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)</i>					
<i>Форма підсумкового контролю – екзамен</i>					
Разом годин з курсу	6	4	2	138	150

РЕЙТИНГ – ПЛАН

ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Денна форма навчання

Години	Тема	Форма заняття та заняття (лекція, семінар, лабораторна, робота, практична робота, самостійна робота здобувача, контрольний захід, підсумкове тестування, індивідуальна робота)	Результати навчання	Вага оцінки кількості балів
Модуль 1				
4	T1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики	Лекція		0
2	T1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики	Семінар	ПРН01. Самостійно мислити, генерувати нові ідеї та гіпотези на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.	3
4	T2. Сучасні моделі фіскальної політики держави	Лекція		0
4	T2. Сучасні моделі фіскальної політики держави	Семінар	ПРН01. Самостійно мислити, генерувати нові ідеї та гіпотези на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.	3
4	T3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави	Лекція		0
4	T3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави	Семінар	ПРН08. Самостійно формулювати наукові задачі та розробляти стратегії їхнього розв'язання шляхом інтеграції знань різних наукових сфер із застосуванням системного підходу.	3
1	T.3. Міжбюджетний перерозподіл	Індивідуально-консультаційна робота	ПРН08. Самостійно формулювати наукові задачі та розробляти стратегії їхнього розв'язання шляхом інтеграції знань різних	4

	фінансових ресурсів держави		наукових сфер із застосуванням системного підходу.	
	T1-3	Проміжний модульний контроль		5
	Усього за модулем 1			18
Модуль 2				
2	T.4. Податки як інструмент фіскальної політики	Лекція		
2	T.4. Податки як інструмент фіскальної політики	Семинар	ПРН13. Критично оцінювати сучасні економічні процеси в країні та за її межами, визначати тенденції глобальних змін у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.	3
4	T5. Бюджетні видатки як інструмент фіскальної політики	Лекція		0
4	T5. Бюджетні видатки як інструмент фіскальної політики	Семинар	ПРН13. Критично оцінювати сучасні економічні процеси в країні та за її межами, визначати тенденції глобальних змін у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.	3
2	T6. Державний кредит як інструмент фіскальної політики	Лекція		0
2	T6. Державний кредит як інструмент фіскальної політики	Семинар	ПРН13. Критично оцінювати сучасні економічні процеси в країні та за її межами, визначати тенденції глобальних змін у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.	3
2	T7. Політичні технології прийняття фінансових рішень	Лекція		0
2	T7. Політичні технології прийняття фінансових рішень	Семинар	ПРН01. Самостійно мислити, генерувати нові ідеї та гіпотези на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.	3

1	Т.7. Політичні технології прийняття фінансових рішень	Індивідуально-консультаційна робота	ПРН01. Самостійно мислити, генерувати нові ідеї та гіпотези на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.	12 4
4	Т8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України	Лекція		0
4	Т8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України	Семінар	ПРН15. Самостійно виявляти та досліджувати актуальні мікро- та макроекономічні проблеми, визначати механізми їх вирішення з позицій фінансової політики держави.	3
1	Т8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України	Індивідуально-консультаційна робота	ПРН15. Самостійно виявляти та досліджувати актуальні мікро- та макроекономічні проблеми, визначати механізми їх вирішення з позицій фінансової політики держави.	3
	Т4-8	Проміжний модульний контроль		5
		Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE		5
Усього за модулем 2				32
Екзамен				50
Усього з курсу				100

РЕЙТИНГ – ПЛАН

ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Заочна форма навчання

Години	Тема	Форма заняття та заняття (лекція, семінар, лабораторна, робота, практична робота, самостійна робота здобувача, контрольний захід, підсумкове тестування, індивідуальна робота)	Результати навчання	Вага оцінки кількості балів
Модуль 1				
2	T1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики	Лекція	ПРН01. Самостійно мислити, генерувати нові ідеї та гіпотези на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.	0
2	T1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики	Семінар		12
1	T3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави	Індивідуально-консультаційна робота	ПРН08. Самостійно формулювати наукові задачі та розробляти стратегії їхнього розв'язання шляхом інтеграції знань різних наукових сфер із застосуванням системного підходу.	5
	T1-3	Проміжний модульний контроль		5
	Усього за модулем 1			22
Модуль 2				
2	T7. Політичні технології прийняття фінансових рішень	Лекція	ПРН13. Критично оцінювати сучасні економічні процеси в країні та за її межами, визначати тенденції глобальних змін у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.	0
1	T7. Політичні технології прийняття фінансових рішень	Індивідуально-консультаційна робота		6
2	T8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України	Лекція		0

2	Т8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України	Семінар	ПРН15. Самостійно виявляти та досліджувати актуальні мікро- та макроекономічні проблеми, визначати механізми їх вирішення з позицій фінансової політики держави.	12
	Т4-8	Проміжний модульний контроль		5
		Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE		5
Усього за модулем 2				28
Екзамен				50
Усього з курсу				100

2.4. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Мультимедійний комплекс (проектор, екран, ПК); комп'ютерний клас.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Сутність і макроекономічний характер фіскальної політики

План лекційного заняття

1. Фіскальна політика у системі макроекономічного регулювання.
2. Мета, завдання та інструменти фіскальної політики.
3. Теоретичні засади формування і реалізації фіскальної політики.
4. Фіскальна політика та ефект витіснення.
5. Фіскальна і монетарна політика: взаємозв'язки і протиріччя.

План семінарського заняття

1. Фіскальна політика держави: економічний зміст, завдання і цільова спрямованість.
2. Види та інструменти фіскальної політики.
3. Теоретичні засади формування і реалізації фіскальної політики.
4. Еволюція теорій фіскальної політики.
5. Необхідність координації фіскальної та монетарної політики держави.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Розкрити місце і роль фіскальної політики як однієї зі складових фінансової політики держави.
2. Чи є правомірним ототожнення понять «бюджетно-податкова політика» та «фіскальна політика»? Викладіть власну точку зору.
3. Дайте характеристику цільової спрямованості фіскальної політики в Україні на сучасному етапі.
4. Розкрийте суперечності фіскальної політики, використовуючи фактичні матеріали з періодики. Спробуйте визначити, чи можливо взагалі, якщо так, то яким чином подолати ці суперечності?

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні функції фіскальної політики. Розкрийте їх зміст.
2. Розкрийте проблему ефективності фіскального регулювання. Назвіть відносні межі цієї ефективності. Обґрунтуйте їх необхідність.
3. Що означають мінімально та максимально допустимі межі перерозподілу доходів? Якими чинниками вони визначаються?
4. На вашу думку, чи відбувається в Україні бюджетна та податкова реформи? У чому їх суть та мета?
5. Навіщо створюються позабюджетні цільові фонди та яка їх функціональна спрямованість?

Рекомендована література:

Основна [2; 3; 4; 8; 10].

Допоміжна [11; 13; 14; 15].

Інформаційні ресурси Інтернет [18; 19; 20; 23; 25].
Міжнародні видання [27; 28; 30].

Тема 2. Сучасні моделі фіскальної політики держави

План лекційного заняття

1. Кейнсіанська модель фіскальної політики.
2. Ліберальна модель фіскальної політики.
3. Інституціональна модель фіскальної політики.

План семінарського заняття

1. Кейнсіанська течія фінансової думки.
2. Дефіцитне фінансування державних видатків.
3. Формування та реалізація фіскальної політики, заснованої на кейнсіанських та неокейнсіанських поглядах.
4. Механізм державного регулювання у теоріях неолібералізму.
5. Монетаризм про завдання держави.
6. Податкова політика як основний інструмент державного регулювання у теоріях «економіки пропозиції».
7. Імперативи фінансів суспільного добробуту.
8. Держава загального добробуту як модель державотворення.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Назвіть основні підходи щодо використання регулюючої ролі законодавства у сфері фінансів в країнах ОЕСР, порівняйте їх та спробуйте застосувати на теоретичному рівні до практики в Україні. Чи реалії нинішньої бюджетно-податкової практики в Україні співвідносяться з вашими теоретичними узагальненнями? Спробуйте скласти таблицю.
2. Що таке «трансфертна держава»? Чи мало місце таке явище у світовій економіці? В якій країні чи країнах? Наведіть приклади.
3. Дослідіть зміни в бюджетно-податковому регулюванні в зарубіжних країнах, починаючи з 2-ї половини ХХ століття. Які етапи реалізації фіскальної політики слід розрізняти?

Питання для самоконтролю

1. Кейнсіанська модель (модель доходів-видатків Хікса-Хансена).
2. Концепція мультиплікатора.
3. Елементи фіскальної політики, заснованої на кейнсіанській теорії.
4. Чиказька, лондонська та франкфурзька школи неолібералізму про завдання держави у регулюванні економіки.
5. Раціональні очікування як чинник фінансової політики.
6. Переваги та недоліки функціонування держави добробуту.
7. Модель змішаної держави з переважанням державно-регламентованих елементів.

Рекомендована література:

Основна [2; 3; 4; 8; 10].

Допоміжна [11; 12; 14; 15].

Інформаційні ресурси Інтернет [17; 21; 22; 23; 26].

Міжнародні видання [27; 29; 30].

Тема 3. Міжбюджетний перерозподіл фінансових ресурсів держави

План лекційного заняття

1. Особливості бюджетної децентралізації в Україні.
2. Вплив децентралізації влади на фінансову незалежність територіальних громад.
3. Оцінка фінансової незалежності територіальних громад.
4. Міжбюджетні відносини та особливості їх організації.
5. Бюджетне регулювання.

План семінарського заняття

1. Особливості бюджетної децентралізації в Україні.
2. Тенденції та чинники впливу на мобілізацію податкових надходжень місцевих бюджетів.
3. Система формування доходів місцевих бюджетів: новації та перспективи реалізації реформ.
4. Сучасні тенденції зміни структури видатків місцевих бюджетів.
5. Проблеми організації міжбюджетних відносин в Україні.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Фіскальні дисбаланси та їх вплив на фінансове забезпечення розвитку територій.
2. Моделі бюджетного федералізму.
3. Роль міжбюджетних трансфертів у збалансуванні місцевих бюджетів.
4. Поточні та капітальні видатки: сутність та призначення.
5. Закріплені та регулюючі доходи місцевих бюджетів.

План індивідуально-консультативної роботи

1. Розкриття механізму міжбюджетного розподілу та перерозподілу видатків та доходів бюджетів.
2. Визначення основних методів бюджетного регулювання доходів та видатків, характеристика їх специфіки стосовно різних рівнів бюджетів в Україні.
3. Визначення основних принципів розмежування доходів та видатків між бюджетами.
4. Характеристика сутності міжбюджетних трансфертів, їх ролі у міжбюджетних відносинах, видів та специфіки застосування.
5. Характеристика основних принципів та методів бюджетного фінансування, що використовуються в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації.
2. Концепції бюджетного унітаризму та бюджетного федералізму.
3. Бюджетне регулювання, його цілі та методи.
4. Інструменти міжбюджетних відносин.
5. Бюджетні трансферти та їх види.

Рекомендована література:

Основна [2; 3; 4; 6; 7; 8; 10].

Допоміжна [11; 12; 13; 15].

Інформаційні ресурси Інтернет [16; 21; 23; 24; 25; 26].

Міжнародні видання [28; 29; 30].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Тема 4. Податки як інструмент фіскальної політики

План лекційного заняття

1. Сутність та значення податкового регулювання.
2. Порівняльний аналіз теорій оподаткування.
3. Проблема систематики податків.
4. Теорії перекладання податків.

План семінарського заняття

1. Принципи оподаткування. Теорії оподаткування.
2. Основні течії фіскальної думки.
3. Теорії та реалії перекладання податків як проблема фіскальної політики.
4. Ухилення від сплати податків як проблема фіскальної політики.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Сформулюйте головну мету податкової політики. Чим визначається її характер?
2. Які елементи включає податковий механізм? Від яких чинників залежить його ефективність?
3. Назвіть і розкрийте зміст функцій податків. Реалізація якої функції переважає в Україні? Відповідь обґрунтуйте.
4. Перелічіть основні принципи, які покладено в основі формування податкової політики. Як діють ці принципи в українській економіці?

Питання для самоконтролю

1. Які відмінності існують між нормативно-правовою базою оподаткування і реальною податковою практикою?
2. Якими показниками вимірюється податковий тягар?
3. Які ви знаєте методи вимірювання податкового навантаження?
4. Навести характеристики різних видів інструментів податкового регулювання. Назвіть приклади їх застосування з податкової практики України.
5. Якими показниками економічної нерівності користуються при формуванні податкової політики з метою реалізації справедливості в розподілі? Розкрийте їх недоліки та переваги.
6. Розкрийте етапи аналізу розподілу податкового тягаря, а також основні його підходи та принципи.

Рекомендована література:

Основна [1; 2; 3; 4; 8; 10].

Допоміжна [11; 12; 14; 15].

Інформаційні ресурси Інтернет [17; 18; 20; 22; 23; 24; 25; 26].

Міжнародні видання [27; 28; 29].

Тема 5. Бюджетні видатки як інструмент фіскальної політики

План лекційного заняття

1. Бюджетні видатки як вимір державної активності.
2. Пропозиція суспільних благ.
3. Проблема екстерналій у фінансовій науці.

План семінарського заняття

1. Визначення розмірів державної активності.
2. Оптимум Парето для державних благ.
3. Суспільні блага.
4. Екстерналії та теорема Коуза.
5. Теорії державних видатків.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Що таке бюджетна стратегія? В якому документі держави вона формується?
2. Які стратегічні напрями сучасної фіскальної політики України ви можете назвати? З яких документів чи законодавчих актів ви дістали цю інформацію?
3. Ознайомтесь з макроекономічним прогнозом соціально-економічного розвитку України на середньостроковий період. Дослідите його зміст та основні складові. З'ясуйте місце і роль бюджетної політики в рамках цього документа на поточний період.
4. Що таке бюджетна тактика? Навіщо потрібно її використовувати?
5. Які ви знаєте методи бюджетного планування із зарубіжного досвіду? Чи можна ними скористатись в Україні? Ваші роздуми щодо цього.

Питання для самоконтролю

1. Опишіть процедуру складання, розгляду, прийняття та виконання бюджету.
2. Ознайомтесь з бюджетною Декларацією на середньостроковий період. З'ясуйте її зміст та основні складові. Визначте основні напрями фіскальної політики на середньостроковий період, закладені в цьому документі.
3. Які чинники визначають якість розробки бюджету?
4. Визначте структуру Державного бюджету на поточний рік. Одержані результати порівняйте з попередніми роками та прокоментуйте.

Рекомендована література:

Основна [2; 3; 4; 8; 9; 10].

Допоміжна [12; 13; 14; 15].

Інформаційні ресурси Інтернет [16; 19; 20; 22; 24; 25; 26].

Міжнародні видання [27; 28; 30].

Тема 6. Державний кредит як інструмент фіскальної політики

План лекційного заняття

1. Державний кредит як суспільна позикова система.
2. Теоретичні концепції державного кредиту.
3. Дефіцитне фінансування бюджетних видатків.
4. Боргова політика як іманентна складова фіскальної політики.

План семінарського заняття

1. Сутність державного кредиту.
2. Позитивні й негативні характеристики позикового фінансування державних видатків.
3. Еволюція наукових концепцій державного кредиту та державного боргу.
4. Фінансування дефіциту за рахунок позик. Боргова політика як елемент фіскальної політики.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Яким чином може зростати державний борг? Чому державний борг є тягарем для економіки? Які основні напрями впливу державного боргу на економіку вам відомі?

2. Поясніть, чому уряд намагається фінансувати державні видатки повністю за рахунок податків, хоча існує можливість для цього позичати кошти населення? Які існують методи фінансування бюджетного дефіциту? Що таке монетизація дефіциту?

3. Чому виникає таке явище, як квазіфіскальні витрати і квазіфіскальний дефіцит? Яким чином квазіфіскальна діяльність держави впливає на оцінку фіскальної політики?

4. Розкрийте методи скорочення зовнішньої заборгованості. Якому з методів ви віддали б перевагу і чому саме?

Питання для самоконтролю

1. Що означає «ефект витіснення»? Поясніть та наведіть приклади.
2. Що означає «тягар боргу»? Поясніть та наведіть приклади.
3. Назвіть джерела фінансування дефіциту бюджету та визначте їх вплив на макрофінансову стабільність в країні.
4. Розкрийте взаємозалежність між державним боргом і бюджетним дефіцитом.
5. Що таке інфляційний податок? Хто його сплачує? Назвіть причини його виникнення.
6. Що таке сеньйораж? Поясніть, яким чином він виникає?
7. Назвіть індикатори боргової безпеки. Розкрийте значення цих індикаторів.

Рекомендована література:

Основна [1; 2; 3; 4; 6; 8; 10].

Допоміжна [12; 13; 14; 15].

Інформаційні ресурси Інтернет [17; 19; 20; 22; 23; 24; 25; 26].

Міжнародні видання [27; 28; 29].

Тема 7. Політичні технології прийняття фінансових рішень

План лекційного заняття

1. Державні фінанси в демократичному середовищі та правовій державі.
2. Теоретичні моделі приймання фінансових рішень.
3. Теорія суспільного вибору.
4. Правила прийняття рішень у демократичному суспільстві.

План семінарського заняття

1. Державні фінанси і демократія.
2. Теоретичні концепції приймання фінансових рішень.
3. Суспільний вибір: генезис і концептуальні контури.
4. Теорема Ерроу.
5. Державні фінанси і бюрократія.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Доцільність застосування політичних технологій приймання фінансових рішень до вітчизняної практики.
2. Порядок прийняття державних рішень у сфері бюджету.
3. Внесок Джеймса Б'юкенена і Віргінська школа.

План індивідуально-консультативної роботи

1. Оцінка виконання планових показників виконання Державного бюджету України за доходами, видатками та дефіцитом за останні 5 років, визначення чинники впливу.
2. Розробка власних висновків та пропозицій щодо впливу новації в організації бюджетного процесу на якість бюджетного планування в Україні.
3. Обґрунтування власної думки щодо впливу політичного чинника на зміну складу та структури доходів і видатків бюджету.

Питання для самоконтролю

1. Організація бюджетного процесу в Україні.
2. Механізми вироблення фінансової політики.
3. Фіскальний нігілізм: сутність та наслідки.
4. Податкові та позичкові методи фінансування державних потреб.
5. Теорія суспільного вибору в умовах представницької демократії.

Рекомендована література:

Основна [2; 3; 4; 6; 8; 10].

Допоміжна [11; 13; 14; 15].

Інформаційні ресурси Інтернет [16; 19; 20; 22; 23; 24; 25].

Міжнародні видання [28; 29; 30].

Тема 8. Актуальні питання сучасної фіскальної політики України

План лекційного заняття

1. Теоретичні засади розбудови механізмів приймання рішень та реалізації фіскальної політики в Україні.
2. Проблеми бюджетної політики та напрями їх вирішення.
3. Вдосконалення податкової політики як основного інструменту фіскальної політики.
4. Оптимізація системи державного кредиту як інструменту фіскальної політики.

План семінарського заняття

1. Теоретичні засади розбудови механізмів прийняття рішень та реалізації фіскальної політики в Україні.
2. Стратегічні пріоритети бюджетної політики України.
3. Пріоритетні напрями податкової реформи в Україні.
4. Боргова політика держави в умовах зростання державного боргу.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Основні завдання фіскальної політики на сучасному етапі.
2. На основі статистичних даних запропонуйте свій варіант розподілу бюджетних коштів (за питомою вагою), виходячи з пріоритетності фінансування функцій держави/секторів економіки України в сучасних умовах. Обґрунтуйте відповідь.
3. У чому полягає зміст нинішньої податкової реформи в Україні?
4. Використовуючи методіку Світового банку визначте, до якої категорії (з надмірним чи помірним рівнем заборгованості) належить Україна. Обґрунтуйте результати. Зробіть висновки.

План індивідуально-консультативної роботи

1. Розкриття змісту основних рекомендації МВФ щодо реалізації бюджетно-податкової політики в Україні, визначення перешкод, які стоять на шляху їх впровадження.
2. Обґрунтування власної думки щодо готовності України до запровадження європейських податкових стандартів та нових фіскальних правил.
3. Визначення питомої ваги у % до ВВП доходів, видатків та дефіциту бюджету за останні 5 років. Аналіз джерел фінансування дефіциту бюджету та обґрунтування власних висновків та пропозицій щодо збалансування державного бюджету.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте економічний зміст основних форм реалізації фіскальної політики.
2. На основі статистичних даних порівняйте потреби у бюджетних коштах і можливості їх фінансування у динаміці за останні 5 років. Одержані результати прокоментуйте.

3. Якими показниками вимірюється нерівномірність розподілу податкового тягаря в Україні?
4. Охарактеризувати складові елементи системи управління державним боргом.

Рекомендована література:

Основна [1; 2; 3; 4; 6; 8; 9; 10].

Допоміжна [11; 12; 14; 15].

Інформаційні ресурси Інтернет [18; 19; 20; 21; 22; 24; 26].

Міжнародні видання [27; 28 29].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою. Завдання поточного контролю оцінюється в діапазоні від 0 до 50 балів (включно). Підсумковою оцінкою з навчального курсу є сума набраних балів за результатами поточного контролю та екзамену (50+50=100 балів).

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення практичного заняття у вигляді опитування, у тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Максимальну кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за поточну успішність складає 50 балів та екзамен – 50 балів.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, представлено в табл.4.1.

Таблиця 4.1

**Розподіл балів з навчальної дисципліни
«Фіскальна політика»
(денна форма навчання)**

Модулі	Модуль 1 - (14 балів)					Контрольний захід №1	Екзамен - 50 балів	Загальна оцінка з дисципліни = 50 балів + 50 балів (Екзамен)	
Загальна кількість балів за модулем №1	9								5
Теми	Т.1	Т.2	Т.3						
Відповідь на семінарському занятті	3	3	3						
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Модулі	Модуль 2 - (36 балів)					Контрольний захід №2			
Загальна кількість балів за модулем №2	15								5
Теми	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8				
Відповідь на семінарських заняттях	3	3	3	3	3				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Індивідуальна робота	11								
Тестування в Moodle	5								

Таблиця 4.1

**Розподіл балів з навчальної дисципліни
«Фіскальна політика»
(заочна форма навчання)**

Модулі	Модуль 1 - (17 балів)					Контрольний захід №1	Екзамен - 50 балів	Загальна оцінка з дисципліни = 50 балів + 50 балів (Екзамен)	
Загальна кількість балів за модулем №1	12								5
Теми	Т.1	Т.2	Т.3						
Відповідь на семінарському занятті	12	-	-						
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Модулі	Модуль 2 - (33 балів)					Контрольний захід №2			
Загальна кількість балів за модулем №2	12								5
Теми	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8				
Відповідь на семінарських заняттях	-	-	-	-	12				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Індивідуальна робота	11								
Тестування в Moodle	5								

I модуль + II модуль = 50 балів

Екзамен = 50 балів

Підсумкова атестація М1 + М2 + екзамен = 100 балів

Критерії оцінювання семінарських занять та самостійної роботи для денної форми навчання.

Семінарські заняття передбачають обговорення питань теми, розгляд нормативно-правової бази, проведення дискусій з основних проблем і питань, які розглядаються на семінарському занятті. Робота на семінарському (практичному) занятті передбачає усне та письмове опитування. Максимальна кількість балів, отримана здобувачем вищої освіти на семінарському занятті становить 3 бали.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти полягає в опрацюванні проблемних теоретичних та практичних питань. Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Більшість семінарських занять повинні бути відпрацьовані. Невідпрацьовані заняття оцінюються оцінкою - незадовільно.

Участь студентів у диспутах, рольових іграх оцінюється як усна відповідь на семінарських заняттях за вище запропонованою шкалою.

Таблиця 4.2

**Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях
для денної форми навчання**

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
2-1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово(без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання семінарських занять та самостійної роботи для заочної форми навчання.

Семінарські заняття передбачають обговорення питань теми, розгляд нормативно-правової бази, проведення дискусій з основних проблем і питань, які розглядаються на семінарському занятті. Робота на семінарському (практичному) занятті передбачає усне та письмове опитування. Максимальна кількість балів, отримана здобувачем вищої освіти на семінарському занятті становить 12 балів.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти полягає в опрацюванні проблемних теоретичних та практичних питань. Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Більшість семінарських занять повинні бути відпрацьовані. Невідпрацьовані заняття оцінюються оцінкою - незадовільно.

Участь студентів у диспутах, рольових іграх оцінюється як усна відповідь на семінарських заняттях за вище запропонованою шкалою.

Таблиця 4.3

**Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях
для заочної форми навчання**

Кількість балів	Критерії оцінювання
12-9	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
8-1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово(без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт для денної та заочної форми навчання

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 5 балів.

Таблиця 4.4

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичне питання	1
Тестовий блок	2
Практичне завдання	2
Всього	5

Таблиця 4.5

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	0,5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	0,2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання були відсутні взагалі	0

Таблиця 4.6

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повністю розкрив питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень	0

Таблиця 4.7

Критерії оцінювання практичного завдання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повністю розв'язав завдання, надав правильне обґрунтування своїм діям, яке базується на нормах ПКУ, та навів змістовні висновки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повністю розв'язав завдання, але відсутнє обґрунтування його дій, або воно неправильне, та немає висновків.	1,5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розв'язував завдання, допускаючи помилки, відповідь неправильна, відсутні висновки.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розв'язував завдання.	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи для денної та заочної форми навчання

Індивідуальну роботу здобувачі вищої освіти виконують в розрізі першого та другого модулю по окремим питанням, які передбачено робочою програмою.

Індивідуальна робота здійснюється у формі доповіді, яка повинна містити:

1. Презентацію
2. Розгляд ключових положень
3. Опис особливостей
4. Формування висновків

Оцінюється індивідуальна робота здобувачів вищої освіти для денної та заочної форми навчання від 0 до 11 балів.

Таблиця 4.8

**Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти
для денної та заочної форми навчання**

Кількість балів	Критерії оцінювання
11-9	Послідовність, логічність виконання завдання, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які проаналізовані та доповнені висновками
8-5	Послідовність, логічність виконання завдання, але є незначні помилки, відсутнє обґрунтування висновків.
4-1	Завдання виконано частково, є помилки у наведених аналітичних розрахунках, представлена застаріла статистична інформація.
0	Завдання взагалі не виконано

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 100 балів) та екзамену (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі екзамену.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку:

Таблиця 4.9

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					Екзамен
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	високий (творчий)	відмінно
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктив но-варіативний)	добре
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	середній (репродуктив ний)	задовільно

50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

Переведення даних 50-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу ЄКТС для навчальної дисципліни з підсумковим контролем у формі екзамену здійснюється відповідно до таблиці 4.11.

Таблиця 4.10

Таблиця відповідності шкали ЄКТС (за 50-бальною шкалою) національній шкалі оцінювання академічної успішності

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
				Екзамен
40-50	A	Відмінно	Високий (творчий)	Відмінно
40-44	B	Дуже добре	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре
35-39	C	Добре		
30-34	D	Задовільно	Середній (репродуктивний)	Задовільно
25-29	E	Достатньо		
17-24	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно
0-16	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту		

Результати складання екзамену оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно»).

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Фіскальна політика» є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- командні тренінги (проекти), кейси;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль проводиться у вигляді усного та письмового опитування на семінарських заняттях, підготовки індивідуального завдання у формі рефератів, презентацій, доповідей на конференції, написання поточних контрольних робіт, які містять:

1. Теоретичні питання;
2. Тестові завдання відкритої форми;
3. Тестові завдання закритої форми.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Перелік питань до поточного контролю №1

1. Фіскальна політика держави: сутність і складові.
2. Фіскальна політика: економічний зміст, завдання і цільова спрямованість.
3. Значення, основні функції та характер фіскальної політики.
4. Відносні межі ефективності фіскального регулювання та фактори, що їх визначають.
5. Організаційне, законодавче та інформаційне забезпечення фіскальної політики.
6. Фіскальна політика держави: економічний зміст, завдання та цільова спрямованість.
7. Екстерналії та теорема Коуза.
8. Види та інструменти фіскальної політики.
9. Теорії державних видатків.
10. Формування та реалізація фіскальної політики, заснованої на кейнсіанських та некейнсіанських поглядах.
11. Суспільні блага.
12. Механізм державного регулювання у теоріях неолібералізму.
13. Теорії державного кредиту.
14. Монетаризм про завдання держави.
15. Фінансування дефіциту за рахунок позик. Боргова політика як елемент фіскальної політики.
16. Податкова політика як основний інструмент державного регулювання у теоріях «економіки пропозиції».
17. Державні фінанси і демократія.
18. Держава загального добробуту як модель державотворення.
19. Теоретичні концепції прийняття фінансових рішень.
20. Дефіцитне фінансування державних видатків.
21. Державні фінанси і бюрократія. Теорема Ерроу.

22. Теорії та реалії перекладання податків як проблема фіскальної політики.
23. Порядок прийняття державних рішень у сфері бюджету.
24. Визначення розмірів державної активності
25. Внесок Джеймса Б'юкенена і Віргінська школа.
26. Бюджетна стратегія: економічна інтерпретація і наукове обґрунтування.
27. Бюджетна тактика: суть і основні методи розробки.
28. Бюджетна декларація: її роль та складові.
29. Проблема якості розробки державного бюджету та чинники, що її визначають.
30. Бюджетний механізм: сутність і складові.

Перелік питань до поточного контролю №2

1. Основні завдання фіскальної політики на сучасному етапі.
2. Доцільність застосування політичних технологій прийняття фінансових рішень до вітчизняної практики.
3. Теоретичні засади розбудови механізмів приймання рішень для реалізації фіскальної політики в Україні.
4. Основні напрями бюджетної політики.
5. Податкова реформа в Україні.
6. Можливості використання державних позик як альтернативного джерела фінансування видатків бюджету.
7. Порядок прийняття державних рішень у сфері бюджету.
8. Внесок Джеймса Б'юкенена і Віргінська школа.
9. Державні фінанси і демократія.
10. Теоретичні концепції приймання фінансових рішень.
11. Суспільний вибір: генезис і концептуальні контури.
12. Теорема Ерроу.
13. Державні фінанси і бюрократія.
14. Сутність державного кредиту.
15. Позитивні й негативні характеристики позикового фінансування державних видатків.
16. Теорії державного кредиту.
17. Фінансування дефіциту за рахунок позик. Боргова політика як елемент бюджетно-податкової політики.
18. Порівняльні характеристики джерел позикового фінансування державних видатків.
19. Індивідуальний та колективний борг.
20. Визначення розмірів державної активності.
21. Оптимум Парето для державних благ.
22. Суспільні блага.
23. Екстерналії та теорема Коуза.
24. Теорії державних видатків.
25. Фіскальні дисбаланси та їх вплив на фінансове забезпечення розвитку територій.
26. Зростання державних витрат у різних моделях демократії.
27. Особливості бюджетної децентралізації в Україні.
28. Теорії та реалії перекладання податків як проблема фіскальної політики.
29. Проблеми організації міжбюджетних відносин в Україні.
30. Ухилення від сплати податків як проблема фіскальної політики.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Фіскальна політика держави: сутність і складові.
2. Фіскальна політика: економічний зміст, завдання і цільова спрямованість.

3. Значення, основні функції та характер фіскальної політики.
4. Відносні межі ефективності фіскального регулювання та фактори, що їх визначають.
5. Організаційне, законодавче та інформаційне забезпечення фіскальної політики.
6. Фіскальна політика держави: економічний зміст, завдання та цільова спрямованість.
7. Екстерналії та теорема Коуза.
8. Види та інструменти фіскальної політики.
9. Теорії державних видатків.
10. Формування та реалізація фіскальної політики, заснованої на кейнсіанських та некейнсіанських поглядах.
11. Суспільні блага.
12. Механізм державного регулювання у теоріях неолібералізму.
13. Теорії державного кредиту.
14. Монетаризм про завдання держави.
15. Фінансування дефіциту за рахунок позик. Боргова політика як елемент фіскальної політики.
16. Податкова політика як основний інструмент державного регулювання у теоріях «економіки пропозиції».
17. Вплив демократії на розвиток державних фінансів.
18. Держава загального добробуту як модель державотворення.
19. Теоретичні концепції приймання фінансових рішень.
20. Дефіцитне фінансування державних видатків.
21. Державні фінанси і бюрократія. Теорема Ерроу.
22. Теорії та реалії перекладання податків як проблема фіскальної політики.
23. Порядок прийняття державних рішень у сфері бюджету.
24. Визначення розмірів державної активності
25. Внесок Джеймса Б'юкенена і Віргінська школа.
26. Бюджетна стратегія: економічна інтерпретація і наукове обґрунтування.
27. Бюджетне планування та прогнозування: сутність і методи.
28. Бюджетна тактика: суть і основні методи розробки.
29. Бюджетна Декларація: її роль та складові.
30. Проблема якості розробки державного бюджету та чинники, що її визначають.
31. Бюджетний механізм: сутність і складові.
32. Механізм формування бюджетних ресурсів: економічні важелі та методи.
33. Механізм розподілу бюджетних ресурсів: форми та інструментарій.
34. Бюджетне регулювання в системі міжбюджетного розподілу.
35. Бюджетне фінансування як форма реалізації бюджетної політики.
36. Механізм використання бюджетних ресурсів: складові та дійові важелі.
37. Бюджетний моніторинг: призначення та інструментарій.
38. Податкова політика: сутність, характер і функціональна спрямованість.
39. Податковий механізм: основні елементи та чинники, що його обумовлюють.
40. Податкове навантаження: поняття, показники, методи вимірювання.
41. Розподіл та оптимізація податкового навантаження: концепції, підходи та моделі.
42. Оподаткування та нерівність у доходах.
43. Методи врахування економічної справедливості при оподаткуванні.
44. Основні тенденції податкового реформування в Україні.
45. Рекомендації МВФ щодо здійснення фіскальної політики в умовах трансформаційної економіки.
46. Політика державних видатків: економічний зміст і соціальна спрямованість.
47. Форми реалізації фіскальної політики.
48. Бюджетна безпека: поняття, чинники та основні індикатори.
49. Бюджетний дефіцит: національна специфіка та теоретична модель з урахуванням макроекономічних чинників.

50. Зростання державних витрат у різних моделях демократії.
51. Бюджетний дефіцит і державний борг: взаємозалежність і вплив на економіку.
52. Зовнішня заборгованість держави: сутність та управління в умовах боргової кризи.
53. Боргова безпека: сутність і критичні індикатори заборгованості.
54. Особливості бюджетного устрою та побудови бюджетної системи у зарубіжних країнах.
55. Специфіка структури державного бюджету в розвинутих ринкових країнах.
56. Бюджетне законодавство як основа бюджетної політики в країнах ОЕСР.
57. Фіскальна політика в зарубіжних країнах у 2-й половині ХХ століття та початку ХХІ століття: загальне та специфічне.
58. Загальні особливості функціонування податкового механізму в розвинутих зарубіжних країнах.
59. Фіскальна політика європейських країн за умов сучасних інтеграційних процесів.
60. Бюджетна конвергенція і податкова гармонізація.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Конституція України: № 254к/96ВР Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Закон України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік
5. Бюджетна система: підручник / І.В. Алексеев, Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
6. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України : монографія / К. О. Ващенко, П. В. Пашко, С. В. Онишко та ін. ; за наук. ред. д.е.н., проф. П. В. Пашка, д.е.н., проф. С. В. Онишко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 518 с.
7. *Миськів Г.В.* Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
8. *Музиченко Г.В., Коляда Т.А.* Навчальний посібник з дисципліни «Публічні фінанси». Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2022. 100 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/15850>
9. Фінансові інструменти регіонального розвитку в Україні в умовах децентралізації : монографія / М.Д. Бедринець, М.О. Кужелев, Т.А. Коляда та ін.; за загальною редакцією к.е.н., доцента М.Д. Бедринець. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 318 с.
10. Фінансовий простір України в умовах глобалізаційних і деглобалізаційних трансформацій : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України С. В. Онишко. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. 686 с. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/782>

Допоміжна:

11. *Бенч Л.Я., Коляда Т.А., Бай А.О.* Функціонування ринку внутрішніх державних запозичень в Україні. Бізнес Інформ. 2020. №6. С. 259-266. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-6_0-pages-259_266.pdf
12. *Коляда Т.А., Бенч Л.Я., Пожиткова П.А.* Державний борг України в умовах військової агресії: виклики та тенденції розвитку. Збірник наукових праць Державного податкового університету. 2023. № 2. С. 62-81. DOI: 10.33244/2617-5940.2.2023.62-81
13. *Коляда Т.А., Прозоров Ю.В.* Локалізація глобальних механізмів залучення кредитних та інвестиційних ресурсів для зміцнення фінансової спроможності територіальних громад України. Проблеми економіки. 2022. № 3. С. 149-155. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-3_0-pages-149_155.pdf
14. *Коляда Т.А., Токарчук О.Л.* Сутність і значення податкових інструментів у забезпеченні відновлення економіки України. Бізнес Інформ. 2023. № 6. С. 157-163. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-6_0-pages-157_163.pdf
15. *Музиченко Г.В., Коляда Т.А.* Зростання ролі держави в регулюванні темпів соціально-економічного розвитку як індикатор інтеграції України в європейський простір. Politicus. 2022. Спецвипуск. С. 72-78. URL: http://politicus.od.ua/spec_2022/11.pdf

Інформаційні ресурси Інтернет:

16. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
17. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

18. Офіційне інтернет-представництво Офісу Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>
19. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua/>
20. Офіційний веб-сайт Державної податкової служби України. URL: <http://www.tax.gov.ua>
21. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
22. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
23. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
24. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>
25. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
26. E-data – Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/>

Міжнародні видання:

27. «American Economic Review». URL: <https://www.aeaweb.org/journals/AER>
28. «Journal of Finance». URL: <https://afajof.org/journal-of-finance/>
29. «The Economic Journal». URL: <https://res.org.uk/journals/the-economic-journal/>
30. «Cambridge University Press» Journal of Finance». URL: <https://www.cambridge.org/>